

TINGKAH LAKU EMOSI KANAK-KANAK DAN EKSPRESI EMOSI IBU BAPA.

Norly Jamil

Jabatan Pendidikan Awal Kanak-Kanak
Fakulti Sains Kognitif dan Pembangunan Manusia
Universiti Pendidikan Sultan Idris
Tel: 054505529
Email: norly@fskpm.upsi.edu.my

Kajian ini bertujuan untuk menentukan hubungan tingkah laku emosi kanak-kanak dengan ekspresi emosi ibu bapa. Secara terperinci kajian ini melihat hubungan tingkah laku emosi kanak-kanak dengan ekspresi emosi positif ibu bapa dan ekspresi emosi negatif ibu bapa. Kajian-kajian lepas menunjukkan bahawa terdapat hubungan ekspresi emosi ibu bapa dengan pemahaman emosi oleh kanak-kanak itu sendiri (Cassidy et al, 1992 dan Garner et. Al, 1997). Keluarga atau ibu bapa sebagai sosialisasi yang mempengaruhi tahun-tahun awal kanak-kanak seharusnya menjadi model ekspresi emosi kepada kanak-kanak dan memberi peluang kepada mereka untuk mengingati dan memahaminya (Casiddy, ParkeButkovsky & Braungart, 19992; Cummings and Davies, 1994; Denham et.al, 1990; Dunn, 1995 dan Dunn & Munn, 1987). Kajian ini juga melihat perbezaan tingkah laku emosi kanak-kanak berumur 5 tahun dengan 6 tahun.

Kajian ini melibatkan seramai 101 sampel yang terdiri daripada ibu bapa dan kanak-kanak berumur 5 hingga 6 tahun dari 11 buah tadika KEMAS Semenanjung Malaysia. Kajian ini menggunakan dua soal selidik yang telah diubah suai daripada soal selidik *Expressiveness Family Questionnaire* (FEQ) oleh Halberstadt (1986) dan soal selidik Tingkah Laku Emosi Kanak-Kanak oleh Rohani Abdullah (2001). Data dianalisis menggunakan analisis deskriptif dan inferensi. Kaedah diskriptif adalah untuk melihat kekerapan dan peratus bagi data-data demografi. Pengujian hipotesis data dianalisis menggunakan t test, ANOVA Satu Hala dan korelasi Pearson.

Hasil kajian menunjukkan terdapat perbezaan yang signifikan tingkah laku emosi kanak-kanak mengikut umur mereka. Didapati umur menjadi faktor yang dapat membezakan kemahiran kanak-kanak dalam menunjukkan tingkah laku emosi mereka. Kajian juga menunjukkan wujudnya hubungan yang signifikan antara tingkah laku emosi kanak-kanak dengan ekspresi emosi ibu bapa masing-masing. Dalam hal ini boleh dikatakan bahawa bagaimana ibu bapa itu meluahkan dan mempamerkan emosi mereka memberi kesan hubungan terhadap tingkah laku emosi anak masing-masing.

Kata kunci: emosi, kanak-kanak, ekspresi ibu bapa

Latar belakang Kajian

Kanak-kanak biasanya belajar daripada apa yang sedang dan yang telah terjadi, bukannya daripada apa yang dikatakan atau diberitahu kepada mereka. Dengan kata lainnya menunjukkan perlakuan tingkah laku yang baik berbanding mengarahkan mereka untuk bertingkah laku sepertimana yang diinginkan (Cathy Malley, 1998). Albert Bandura dalam teori pembelajaran sosialnya menyatakan pembelajaran tingkah laku seseorang itu adalah melalui pemerhatian yang dibuat ataupun peniruan. Seseorang itu akan melakonkan apa yang diperhati dan dipelajari dalam kehidupan seharian mereka. Tingkah laku yang berulang-ulang kali melalui peniruan terhadap tingkah laku orang lain tadi menjadi sehati dan akhirnya menjadi sikap dan tingkah laku sendiri. Jika kanak-kanak pemerhatian ini biasanya berlaku sekitar ibu bapa, guru-guru dan adik-adik. Justeru, bagaimana guru-guru, adik beradik terutamanya ibu bapa bertingkah laku akan memberi kesan kepada mereka.

Dalam pembelajaran kanak-kanak ramai yang beranggapan bahawa pendidikan awal mereka ini seharusnya memfokuskan kepada pencapaian akademik yang cemerlang bagi meningkatkan kecerdasan minda kanak-kanak sehingga mengabaikan kepentingan pembelajaran sosioemosi mereka. Hakikatnya pembelajaran dan kemahiran sosioemosi itu nanti akan memberi kesan kepada pencapaian kanak-kanak di sekolah mahupun di tempat kerja kelak. (Heckman, 2000 dalam Kristine & Barret, 2007). Malah, perkembangan kemahiran sosioemosi ini sangat penting untuk melindungi kanak-kanak daripada berdepan dengan masalah stress dan merupakan langkah pencegahan awal berhadapan dengan masalah tingkah laku emosi yang lebih serius dalam kehidupan mereka pada masa akan datang.

Kajian mendapati kanak-kanak yang berkebolehan meluahkan perasaan dan keinginan lebih baik dalam bertingkah laku dan mendapat penerimaan yang baik dalam pergaulan sosialnya. Sebaliknya jika mereka tidak mempunyai kemahiran ini, peluang dan risiko untuk menunjukkan tingkah laku bermasalah sangat tinggi (Benedict et al, 2007). Dalam permasalahan ini jelas kemahiran tingkah laku emosi kanak-kanak ini berhubung kait dengan emosi ibu bapa mereka. Hal ini kerana kanak-kanak perlu berkomunikasi dengan ibu bapa dalam mempertingkatkan kemahiran emosi mereka.

Lagipun perkembangan sosioemosi kanak-kanak sering kali dipengaruhi oleh ibu bapa (Maccoby & Martin 1983 dalam Kimberly L. Eaton, 2001). Satu domain yang selalu dikaitkan para pengkaji tentang perkembangan sosioemosi kanak-kanak dengan perspektif sosialisasi keibubapaan ialah tentang ekspresi emosi atau expressiveness (Denham, 1993; Dunn & Brow, 1994; Eisenberg, Cumberland & Spinrad, 1998; Halberstadt, 1986; Malatesta & Haviland, 1982 dan Saarni 1999 dalam Kimberly L. Eaton, 2001).

Oleh itu, kajian ini akan melihat sejauhmana tingkah laku emosi kanak-kanak berkaitan dengan ekspresi emosi ibu bapa. Kajian perkembangan emosi ini sangat penting kerana emosi merupakan komponen penting dalam kemahiran sosial mereka. Emosi kanak-kanak selalu dikaitkan dengan tingkah laku sosial mereka yang boleh menyebabkan masalah tingkah laku kepada kanak-kanak itu sendiri (Carlos Valiente et al). Dengan itu, kanak-kanak dapat mengukur emosi sendiri dan mendapat garis panduan tingkah laku yang baik dengan cara yang tersendiri bagi mencapai perkembangan sosioemosi yang baik.

Objektif Kajian

Kajian ini bertujuan untuk menentukan hubungan tingkah laku emosi kanak-kanak dengan ekspresi emosi ibu bapa. Namun secara khususnya objektif kajian adalah untuk:

1. melihat perbezaan ekspresi ibu bapa mengikut status;
2. melihat perbezaan ekspresi ibu bapa mengikut status sosioekonomi;
3. melihat perbezaan ekspresi ibu bapa mengikut pendidikan;
4. melihat perbezaan ekspresi ibu bapa mengikut umur;
5. melihat perbezaan tingkah laku emosi kanak-kanak mengikut umur;
6. menentukan hubungan tingkah laku emosi kanak-kanak dengan ekspresi emosi positif ibu bapa;
7. menentukan hubungan tingkah laku emosi kanak-kanak dengan ekspresi emosi negatif ibu bapa.

Signifikan Kajian

Penyelidikan dan kajian yang melihat kepada perkembangan tingkah laku emosi kanak-kanak sangat penting kerana pembentukan situasi emosi yang betul merupakan langkah yang tepat bagi memastikan kanak-kanak itu mendapat kebolehan belajar yang baik (Anne Miles & Kathryn Williams, 2004). National Research Council and Institutes of Medicine, 2000 (dalam Kristen.M.P & Barret P.M, 2007) menyatakan kanak-kanak yang mempunyai kestabilan secara sosial dan secara emosinya lebih baik di sekolah, mempunyai keyakinan diri yang tinggi, ada hubungan yang baik dengan orang lain, berani memegang tanggungjawab yang mencabar dan berkomunikasi dengan lebih baik.

Malah, didapati pengesanan awal emosi atau tingkah laku bermasalah dalam kalangan kanak-kanak prasekolah boleh membantu mengurangkan kesan jangka masa panjang iaitu masalah mental dan kos-kos serta beban yang terpaksa ditanggung (Aos, Lieb, Mayfield, Miller & Pennuci, 2004; Campaign for Mental Health Reform, 2005 dalam Christine A.D & Randy W.K, 2007).

Lebih penting lagi, kajian ini juga melihat hubungan tingkah laku emosi kanak-kanak dengan ekspresi emosi ibu bapa. Hal ini kerana ibu bapa dikatakan memberi kesan dalam aspek sosioemosi kepada anak-anak. Dengan itu, sedikit sebanyak hasil kajian ini akan memberi maklumat dan menyedarkan ibu bapa bahawa ekspresi serta tingkah laku emosi mereka akan turut memberi kesan kepada perkembangan tingkah laku emosi anak-anak. Justeru, mereka akan lebih prihatin dalam hal ini terutamanya di hadapan kanak-kanak. Persekitaran keluarga yang positif dari segi emosi akan diwujudkan.

Literature Berkaitan

Kajian ramalan yang dijalankan oleh Perren et al (2007) terhadap 160 orang kanak-kanak berumur 5 hingga 6 tahun bagi melihat kesan prososial terhadap perjalanan perkembangan tingkah laku dan simptom emosi kanak-kanak mendapati bahawa kanak-kanak yang berumur 5 tahun menunjukkan tahap simptom emosi yang lebih tinggi berbanding dengan kanak-kanak berumur 6 tahun (Sonja, et al. 2007). Malah tingkah laku yang hiperaktif yang berlaku semasa kanak-kanak berumur 6 tahun diramalkan ada kaitannya dengan tingkah laku kanak-kanak tersebut semasa berumur 5 tahun.

Status sosioekonomi ibu bapa (pendapatan, kekayaan atau harta benda, pekerjaan dan pendidikan) memberi kesan dalam bentuk pembangunan kanak-kanak. Sebagai contoh keluarga yang berpendapatan rendah susah untuk memenuhi keperluan, hidup dalam keadaan yang stres dan sentiasa risau sehingga selalu menggunakan pendekatan hukuman, gaya keibubapaan autoritarian dan kurang sokongan dalam pembangunan anak-anak mereka (McLoyd, 1990; Dodge, Petit & Bates, 1994 dalam Sailor, D.H, 2004).

Berbanding dengan keluarga yang berpendapatan tinggi, keluarga yang berpendapatan rendah ini kerap kali menekankan tentang kepatuhan, kekemasan dan kepastian dalam mendidik anak-anak. Manakala keluarga yang berpendapatan tinggi lebih senang menggunakan pendekatan demokrasi, menerima pandangan anak-anak, lebih banyak menunjukkan kemesraan dan kasih sayang serta model komunikasi yang lebih terbuka (Hoffman, 1984 dalam Sailor, D.H, 2004).

Kajian yang dijalankan oleh Perren et al (2007) juga menunjukkan bahawa faktor pendidikan ibu bapa memberi kesan terhadap perkembangan sosioemosi dan tingkah laku kanak-kanak. Didapati ibu bapa yang rendah pendidikannya (kedua-dua ibu bapa hanya berpendidikan vokasional atau lebih rendah) menyumbang kepada peningkatan tingkah laku hiperaktif kepada kanak-kanak. Sebaliknya ibu bapa yang berpendidikan tinggi (kedua-dua ibu bapa mempunyai ijazah dari universiti) menunjukkan tahap hiperaktif yang kurang.

Keluarga atau ibu bapa sebagai sosialisasi yang mempengaruhi tahun-tahun awal kanak-kanak seharusnya menjadi model ekspresi emosi kepada kanak-kanak dan memberi peluang kepada mereka untuk mengingati dan memahaminya (Casidddy, ParkeButkovsky & Braungart, 1992; Cummings and Davies, 1994; Denham et.al, 1990; Dunn, 1995 dan Dunn & Munn, 1987). Malah, terdapat juga dapatan kajian lepas menunjukkan bahawa terdapat hubungan ekspresi emosi ibu bapa dengan pemahaman emosi oleh kanak-kanak itu sendiri (Cassidy et al, 1992 dan Garner et. Al, 1997).

Aminah Ayob (2009) menyatakan bahawa persekitaran yang paling penting untuk kanak-kanak adalah keluarganya. Hal ini kerana kanak-kanak banyak meluangkan masa bersama keluarganya dan keluarga ini mempengaruhi atau kesan kepada emosi kanak-kanak tersebut. Tambahan pula, perkembangan kanak-kanak akan ditentukan oleh pengalaman mereka di persekitaran ini.

Kanak-kanak yang tinggal dalam keluarga yang selalu dan mudah menunjukkan ekspresi emosi kemungkinan membina pemahaman dengan makna yang berbeza tentang emosi berbanding dengan kanak-kanak yang dibesarkan dalam keluarga yang mempercayai bahawa emosi itu perlu dikawal dengan baik. Bagaimanapun hal ini menjadi kompleks kerana dapatan selalu menunjukkan bahawa kanak-kanak daripada keluarga yang kurang menunjukkan ekspresi emosi lebih baik dalam memahami emosi berbanding dengan yang lain (Halberstadt, 1984).

Perbezaan yang wujud antara kanak-kanak ada hubungan dengan persekitaran keluarga kanak-kanak tersebut dan perhubungan mereka dengan ibu bapa masing-masing. Namun hubungan ini begitu kompleks untuk dijelaskan dan digambarkan. Hal ini disebabkan kanak-kanak memberi kesan terhadap ibu bapa mereka seperti mana ibu bapa mereka memberi kesan terhadap kanak-kanak. Karakteristik tingkah laku atau perangai dan cara luahan ekspresi akan memberi kesan kepada kanak-kanak melalui interaksi ibu bapa. Bahkan karakteristik ibu bapa ini boleh diwarisi oleh kanak-

kanak melalui genetik (Hyson, M. C, 1994). Hubungan ini jelas menunjukkan bahawa hubungan antara anak dan ibu bapa itu saling memberi kesan antara satu sama lain terutamanya dalam perkembangan emosi.

Metodologi

Dalam menjalankan kajian ini Tadika KEMAS Semenanjung Malaysia telah menjadi pilihan tidak termasuk Sabah dan Sarawak. Semasa kajian ini sedang dijalankan, penyelidik sebenarnya mempunyai kelas dengan guru-guru Tadika KEMAS yang mengikuti pengajian Diploma Pendidikan Awal Kanak-Kanak mereka di Universiti Pendidikan Sultan Idris dalam semester 2. Walau bagaimanapun, harus diingati bahawa kajian ini bukanlah melibatkan guru prasekolah KEMAS. Sebaliknya kajian ini melibatkan ibu bapa dan kanak-kanak yang belajar di tadika KEMAS Semenanjung Malaysia berumur 5 tahun dan 6 tahun sahaja. Malah, kedua-dua borang soal selidik dalam kajian ini akan dijawab oleh ibu bapa kanak-kanak tersebut iaitu soal selidik ekspresi emosi ibu bapa dan kemahiran tingkah laku emosi kanak-kanak.

Populasi kajian ialah ibu bapa dan anak-anak mereka yang sedang mengikuti pendidikan awal di Tadika KEMAS seluruh Semenanjung Malaysia berumur 5 tahun dan 6 tahun. Namun bagi memenuhi kajian ini, hanya seramai 110 sampel dipilih iaitu 10 sampel di setiap 11 buah tadika KEMAS. Persampelan kajian ini dilakukan secara rawak mudah iaitu proses pemilihan sampel yang memastikan semua individu yang dipilih dari satu populasi mempunyai peluang dan kebarangkalian yang sama dan bebas. Walau bagaimanapun, hanya sebanyak 101 sahaja soal selidik yang dipulangkan setelah diedarkan dalam tempoh 3 minggu.

Kajian ini menggunakan dua soal selidik yang telah diubah suai daripada soal selidik *Expressiveness Family Questionnaire* (FEQ) oleh Halberstadt (1986) dan soal selidik Tingkah Laku Emosi Kanak-Kanak oleh Rohani Abdullah (2001). Bagi memastikan keesahan muka soal selidik *Expressiveness Family Questionnaire* (FEQ) telah dibuat *back translation* dengan merujuk kepada pakar bahasa di UPSI. Kedua-dua soal selidik juga diberi kepada panel pakar dalam bidang seramai dua orang bagi memastikan keesahan kandungan. Alat kajian yang digunakan dalam kajian ini ialah satu set borang soal selidik yang mengandungi 2 bahagian iaitu Bahagian A: Maklumat Peribadi, Bahagian B: Tingkah Laku Emosi Kanak-Kanak dan Bahagian C: Ekspresi Emosi Ibu Bapa.

Dapatan dan Perbincangan

Perbincangan dan rumusan ini akan dibahagikan kepada dua bahagian iaitu bahagian yang pertama penyelidik akan membincangkan dapatan kajian yang signifikan dan bahagian yang kedua penyelidik akan membincangkan dapatan kajian yang tidak signifikan. Hal ini penting untuk memastikan pemahaman yang lebih jelas terhadap hasil kajian ini yang telah dilakukan.

**Perbincangan Dapatan Kajian yang Signifikan
Terdapat Perbezaan Tingkah Laku Emosi Kanak-Kanak Mengikut Umur**

Jadual 4.6
Ujian t Bagi Perbezaan Tingkah Laku Emosi Kanak-Kanak Mengikut Umur

	Umur	N	M	SD	t
Tingkah Laku 5 Tahun Emosi	41	12.30	6.00		2.0*
	6 Tahun	60	10.58	2.41	

*p = 0.05

Berdasarkan ujian t yang telah dijalankan, didapati terdapat perbezaan antara tingkah laku emosi kanak-kanak dengan umur. Dengan kata lain, jelas menunjukkan bahawa tahap umur kanak-kanak itu membezakan bagaimana kemahiran kanak-kanak itu mengekspresikan tingkah laku emosi masing-masing. Kajian yang dilakukan dengan membincangkan kesan prososial terhadap perjalanan perkembangan tingkah laku dan simptom emosi kanak-kanak telah menunjukkan dapatan kajian yang hampir sama iaitu adanya perbezaan kesan emosi dalam kalangan kanak-kanak umur 5 dan 6 tahun. Kajian mendapati kanak-kanak umur 5 tahun menunjukkan simptom emosi lebih tinggi. Malah, diramalkan kesan emosi ini ada kaitannya dengan tingkah laku hiperaktif mereka apabila berumur 6 tahun (Perren et al 2007 dalam Sonja et al 2007).

Terdapat Hubungan Tingkah Laku Emosi Kanak-Kanak Dengan Ekspresi Emosi Ibu Bapa.

Ha6(a) Terdapat hubungan tingkah laku emosi kanak-kanak dengan ekspresi emosi positif ibu bapa.

Ha5(b) Terdapat hubungan tingkah laku emosi kanak-kanak dengan ekspresi emosi negatif ibu bapa.

Jadual 4.6
Ujian Kolerasi Pearson Bagi Hubungan Tingkah Laku Emosi Kanak-Kanak dengan Ekspresi Emosi Ibu Bapa

	1	2
1. Ekspresi Ibu Bapa		
2. Tingkah laku Emosi Kanak-kanak	.405**	1
M	33.63	11.28
SD	6.37	4.31

** p < 0.01

Bagi menentukan terdapatnya hubungan antara tingkah laku emosi kanak-kanak dengan ekspresi emosi ibu bapa pula ujian kolerasi Pearson telah digunakan. Jelas hasil ujian mendapati wujudnya hubungan antara kedua-dua pemboleh ubah ini. Dengan kata lain, terdapat hubungan antara tingkah laku emosi kanak-kanak dengan ekspresi emosi ibu bapa. Keluarga mempengaruhi atau kesan kepada emosi kanak-kanak kerana banyak masa mereka diluangkan bersama-sama keluarga (Aminah Ayob 2009). Bahkan, keluarga menjadi model ekspresi emosi kepada kanak-kanak (Casidly, Parke Butkovsky & Braungart, 1992; Cummings and Davies, 1994; Denham et.al, 1990; Dunn, 1995 dan Dunn & Munn, 1987) dan jelas pemahaman mereka tentang emosi ini ada hubungannya dengan bagaimana ibu bapa itu mengekspresikan emosi mereka (Cassidy et al, 1992 dan Garner et. Al, 1997). Harus diakui persekitaran keluarga terutamanya ibu bapa mempunyai kesan yang tinggi dalam perkembangan emosi kanak-kanak bermula pada peringkat bayi (Kagan 1970 dalam Hyson, M. C, 1994), seterusnya kanak-kanak awal (Dunn, 1988: Dunn&Munn, 1985 dalam Hyson, M. C) sehingga kanak-kanak peringkat akhir (Klennert, Campos, Sorce, Emde & Svejda dalam Hyson, M. C, 1994). Begitu besarnya kesan ekspresi emosi ibu bapa terhadap pemahaman, kemahiran dan tingkah laku emosi kanak-kanak.

Apa yang menariknya dalam kajian ini kesan hubungan itu sebenarnya berlaku antara tingkah laku emosi kanak-kanak dengan ekspresi emosi negatif ibu bapa. Dengan kata lain, situasi keluarga yang ibu bapanya selalu menunjukkan ekspresi negatif lebih baik memberi kesan dalam tingkah laku emosi kanak-kanak berbanding dengan kanak-kanak yang ibu bapanya selalu menunjukkan ekspresi positif. Hal ini hampir sama dengan yang diutarakan oleh Halberstadt, 1984, iaitu dapatan selalu menunjukkan bahawa kanak-kanak daripada keluarga yang kurang menunjukkan ekspresi emosi lebih baik dalam memahami emosi berbanding dengan yang lain. Dapatan ini agak kompleks dan sukar untuk dijelaskan.t

Perbincangan Dapatan yang Tidak Signifikan

Setelah kajian dijalankan diadapati empat hipotesis yang tidak berjaya dibuktikan kesignifikannya. Hipotesis itu ialah menentukan perbezaan ekspresi emosi ibu bapa mengikut beberapa faktor demografi iaitu status (ibu dan bapa), tahap sosioekonomi, tahap pendidikan dan umur ibu bapa itu sendiri. Didapati tidak terdapat perbezaan ekspresi emosi ibu bapa mengikut faktor-faktor demografi ini. Hal ini besar kemungkinan kerana berlaku bias semasa responden mengikut soal selidik yang diedarkan kepada mereka. Dengan lebih jelasnya, berlaku ketidakjujuran oleh responden tentang luahan emosi mereka sendiri serta tingkah laku emosi anak-anak mereka semasa menandakan soal selidik. Ada juga kemungkinannya disebabkan responden kurang faham dan jelas item-item yang diutarakan dalam soal selidik. Hal ini boleh berlaku sekiranya terjemahan daripada Bahasa Inggeris ke dalam Bahasa Melayu yang kurang baik dan jelas maknanya. Saiz sampel yang agak kecil seramai 101 mewakili populasi yang besar juga mungkin menjadi faktor mempengaruhi tidak adanya perbezaan dalam ekspresi emosi ibu bapa mengikut faktor-faktor demografi ini. Hal ini bertentangan dapatan kajian-kajian yang lepas yang lebih jelas menyatakan adanya perbezaan.

Implikasi Kajian

Perbincangan implikasi kajian ini akan dibahagikan kepada dua bahagian iaitu implikasi secara teoritikal dan implikasi secara praktikal.

Implikasi Teoretikal

Berasaskan unsur-unsur dalam teori pembelajaran sosial Albert Bandura satu model hubungan tingkah laku emosi kanak-kanak dengan ekspresi emosi ibu bapa akan dibina. Model ini menjelaskan bagaimana ekspresi emosi ibu bapa itu (unsur persekitaran) memberi kesan terhadap perubahan dan pembentukan tingkah laku emosi (unsur tindak balas tingkah laku kesan interaksi) kanak-kanak (unsur intrinsik individu). Dengan model hubungan ini maka dapatlah dijelaskan bahawa tingkah laku dan peluahan emosi ibu bapa perlu dilakukan dengan positif dan memberi satu model terbaik kepada kanak-kanak. Hal ini kerana kanak-kanak akan menjadikan menjadikan model ini sebagai satu permodelan tingkah laku emosi mereka melalui pemerhatian dan peniruan sepanjang mereka bersama-sama ibu bapa.

Walau bagaimanapun, setelah kajian ini dilakukan, kesan hubungan antara kedua-dua pemboleh ubah ini tidak begitu menyokong apa yang telah diperkatakan dalam teori pembelajaran sosial ini. Dapatan yang diperolehi agak kompleks dan mengelirukan kerana ibu bapa yang menunjukkan model ekspresi emosi negatif yang memberi kesan hubungan terhadap kemahiran tingkah laku emosi kanak-kanak. Model ekspresi emosi positif tidak memberi kesan hubungan langsung. Oleh itu, penyelidik melihat model hubungan ini tidak dapat dibina memandangkan dapatan yang begitu berbeza dengan teori yang berkaitan digunakan.

Lagipun dalam hal ini penyelidik melihat faktor tempoh masa kajian dan penyelidikan ini dijalankan agak sukar untuk mengandaikan satu teori atau satu model hubungan dapat dibentuk memandangkan jangka masa kajian yang terlalu singkat. Tambahan pula, bilangan sampel yang terlalu kecil saiznya menyukarkan lagi keadaan ini. Cuma dalam kerangka awal kajian ini penyelidik melihat pembinaan model ini agak relevan memandangkan banyak kajian-kajian lepas menyatakan bahawa emosi ibu bapa begitu memberi kesan terhadap pembentukan emosi kanak-kanak. Bahkan teori-teori yang berkaitan turut menyatakan sedemikian. Justeru, secara logiknya model hubungan ini boleh dibentuk. Namun, dapatan kajian yang diperolehi sebaliknya. Jadi sudah jelas model hubungan bagi tingkah laku emosi kanak-kanak dengan ekspresi emosi ibu bapa tidak dapat dibina.

Implikasi Praktikal

Kajian ini boleh dikatakan kajian rintis kerana belum ada lagi kajian yang melihat hubungan emosi antara ibu bapa dengan anak masing-masing dijalankan di negara ini. Tidak dinafikan banyak kajian yang telah dilakukan di negara luar seperti Barat namun disebabkan faktor perbezaan budaya dan persekitaran sememangnya jelas hasil dapatan kajian besar kemungkinan akan menunjukkan perbezaan. Namun tidak harus dinafikan kepentingan kajian ini memandangkan masalah tingkah laku dan sosial yang semakin serius dalam masyarakat kita hari ini bermula seawal kanak-kanak lagi. Justeru, besar harapan agar kajian yang ini dapat menyumbang sedikit sebanyak maklumat

dan informasi terutamanya kepada ibu bapa bertapa besarnya peranan mereka dalam pembentukan tingkah laku dan personaliti kanak-kanak sehingga menjadi dewasa kelak. Ibu bapa harus sedar cara bagaimana mereka berkomunikasi hatta meluahkan dan mempamerkan perasaan dan emosi mereka secara langsung atau tidak langsung juga mampu mencorakkan tingkah laku emosi yang positif atau negatif kepada anak-anak mereka. Dengan adanya kajian seumpama ini ibu bapa lebih sedar dan prihatin dalam menunjukkan tingkah laku dan luahan emosi mereka terutamanya di hadapan kanak-kanak ini.

Hasil kajian ini boleh dijadikan panduan oleh guru-guru di prasekolah atau tadika dalam membentuk tingkah laku emosi mereka. Setiap item yang menilai kemahiran - kemahiran tingkah laku emosi kanak-kanak boleh dijadikan garis panduan dalam membentuk dan menilai kemahiran emosi kanak-kanak di samping mewujudkan persekitaran pembelajaran yang merangsang kepada perkembangan emosi yang lebih sihat untuk kanak-kanak dalam tahun-tahun perkembangan mereka.

Batasan Kajian

Seawal lagi dalam kajian ini penyelidik telah menyatakan bahawa kajian ini merupakan kajian penerokaan memandangkan belum ada lagi kajian yang melihat hubungan tingkah laku emosi kanak-kanak dengan ekspresi emosi ibu bapa dijalankan di negara ini. Namun semasa menjalankan kajian ini penyelidik melihat beberapa aspek yang sepatutnya diambil kira supaya hasil kajian lebih menepati objektif yang dikehendaki dalam kajian ini.

Salah satu aspek yang dilihat penting ialah saiz sampel iaitu responden yang dipilih untuk kajian ini. Besar kemungkinan sekiranya penyelidik mengambil semua populasi ibu bapa yang anak mereka sedang belajar di tadika KEMAS di seluruh Semenanjung Malaysia. kemungkinan persoalan - persoalan dan hipotesis yang berjaya dibuktikan. Namun disebabkan keterbatasan dari segi kos dan masa maka penyelidik melihat saiz sampel seramai 110 orang pada asalnya memadai untuk kajian rintis ini. Malah, kajian ini juga sepatutnya melibatkan juga populasi di Sabah dan Sarawak supaya boleh digenerasikan.

Dalam kajian ini juga penyelidik melihat kaedah penyelidikan yang digunakan juga boleh dinilai semula. Pendekatan secara dan statistik deskriptif dan kuantitatif mungkin kurang jelas memberi jawapan sebenar terhadap persoalan-persoalan yang cuba dikupas. Hal ini kerana ada kemungkinan responden menjawab secara tidak jujur dan hanya kerana terpaksa memenuhi seperti yang diminta. Sekiranya kajian ini dijalankan seraca kualitatif dengan memerhati dan menilai sendiri apa yang berlaku berdasarkan soal selidik dan juga interbiu, risiko ketidakjujuran dan pilih kasih terhadap item dalam kajian dapat dielakkan. Walau bagaimanapun dapatan kajian ini masih ada keesahan dan kebolehpercayaannya memandangkan nilai alpha setelah membuat kajian rintis tinggi iaitu 0.91.

Saranan Kajian

Setelah mengambil kira semua aspek, penyelidik ingin membuat beberapa saranan kepada pembaca atau penyelidik yang lain yang juga berminat mengkaji tentang ekspresi ibu bapa dan tingkah laku emosi kanak-kanak ini. Antaranya iaitu saiz sampel bagi kajian yang sama perlulah ditambah dan dibesarkan bilangan sampelnya. Memandangkan tadika KEMAS merupakan satu institusi pendidikan awal kanak-kanak yang agak besar jumlah yang betul-betul mewakili populasi perlu dititikberatkan dalam penentuan jumlah sampel.

Selain itu, kaedah secara kualitatif perlu digunakan dalam membuat kajian memandangkan penyelidik terlibat secara bersama semasa kajian dijalankan. Kaedah pemerhatian dan interviu membolehkan lebih banyak data yang diperolehi dan lebih tinggi keesahannya kerana responden akan lebih jujur dalam memberikan maklumat berbanding kaedah tinjauan dalam kajian ini. Diharapkan dengan cara ini dapatan kajian lebih memberi makna.

Di samping itu, item-item dalam soal selidik juga boleh ditambah supaya pemboleh ubah yang diukur memberi gambaran yang lebih jelas. Item bagi soal selidik tingkah laku emosi kanak-kanak perlu diperincikan lagi supaya benar-benar menggambarkan kemahiran tingkah laku emosi yang dikuasi oleh kanak-kanak. Begitu juga dengan item dalam soal selidik ekspresi ibu bapa. Apabila ditambah bilangan item maka kecenderungan jawapan responden yang kurang jujur dapat dielakkan. Malah, item-item ini mungkin boleh membantu mereka lebih memahami apa yang dikehendaki dalam soal selidik.

Bagi penyelidik lain yang turut berminat dengan kajian yang sama, mereka boleh menguji semula kerangka model hubungan yang telah cuba dilakukan oleh penyelidik dalam kajian ini. Namun dalam hal ini penyelidik melihat jangka masa dan tempoh penyelidikan perlu dititikberatkan. Maknanya kajian ini harus dijalankan dalam tempoh masa yang lebih panjang.

Rumusan

Dalam bab ini beberapa aspek telah dibincangkan secara terperinci bagi memberi pemahaman yang lebih jelas tentang kajian ini. Apa yang menariknya perbincangan kajian ini telah dikupas secara jelas dengan membahagikan perbincangan itu kepada dapatan kajian yang signifikan dan dapatan yang tidak signifikan. Pembahagian ini akan memudahkan lagi pemahaman tentang dapatan kajian yang telah diperolehi. Malah, telah dihuraikan juga tentang implikasi-implikasi kajian ini terhadap ibu bapa dan guru prasekolah itu sendiri. Batasan kajian dan saranan kajian turut dimasukkan. Secara rumusannya, kajian ini telah mendapati bahawa wujudnya hubungan antara tingkah laku emosi kanak-kanak dengan ekspresi emosi ibu bapa. Bahkan umur kanak-kanak itu ternyata membezakan kemahiran tingkah laku emosi kanak-kanak